

T.C.BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ

KİMLİK, KÜLTÜR VE DEĞİŞİM SÜRECİNDE OSMANLIDAN GÜNÜMÜZE KÜRTLER ULUSLARARASI SEMPOZYUMU, 06-08 EYLÜL 2012, BİNGÖL

Editör: Doç.Dr.Cengiz Yıldız, Bingöl Üniversitesi Yayınları, 2013.

ÜRETİLEN SOSYAL YANILGILAR KARŞISINDA TÜRKİYE TOPLUMU

İsmail KIRAN

ÖZET

Bu toplum, her zaman dört fobiyle aldatılmıştır. Oysa üretilen bu fobiler, sahici olmaktan ziyade birer "sosyal yanılgı"ydı, şöyle ki:

1.Şeriatçılık: Cumhuriyetin ilanı ile başlatıldı. Laik vurgu, bu fobiye alternatif bir sunum olarak sunuldu. Bunun sonucunda laiklik, demokrasinin ön koşulu oldu. Ama modernleşme sürecine girmiş tüm Müslüman ülkelere bakıldığında ise ters bir ilişkinin işlediğini görmek mümkündür. Çünkü laikliğin modernist yanı olduğu kadar otoriter yönü de vardır.

Bu fobinin dışa tanıtımı her zaman "dinsel" olmuştur.

2.Konünizm: Gerçekleştirilmeyen sınıfsal beklentilerin ortaya çıkarmış olduğu toplumsal yaralara duyulan bir tepkidir. Toplumun bütün katmanlarının, "toplumsal seçkinler"in sahip olduğu haklara sahip olma istemiydi.

Bu, "sosyal" bir sorun olarak kaldı.

3.Liberalizm: Devletçi sistemin bireysel ve toplumsal girişimcilik alanına koymuş olduğu sınırları kaldırmasıdır. Tekçi sistemin kurmuş olduğu düzenin yasakçı yöntemlerden kurtulmasıdır. Liberalizmin kurmuş olduğu yapı daha az tekdüze ve daha karmaşık bir yapıya sahiptir.

Liberalizmin gelişmesi "etik" değerlere duyulan ihtiyaçların artmasıdır.

4. Kürt sorunu: Siyasal ve kültürel alanda meşruiyet kazanmada zorlanmaktadır. Ama Kürt milliyetçileri de PKK'nın dışında siyasal temsilci çıkarmada zorluk çekmektedirler. Buna mukabil Türkiye'de bulunan "siyasal seçkinler" bu sorunu inkâr etmiş, coğrafi sınırlara hapsetmiş, terör ile eşdeğer görmüş ve dış güçleri suçlamayı marifet addetmişlerdir.

Sorun, "etnik" düzlemde ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Fobi, şeriat, komünizm, Kürt, liberalizm.

ACROSS SOCİAL İLLUSİON PRODUCED FROM TURKEY SOCİETY

This community has been deceived allthe time with four phobia, But this phobia are produced, rather than as a social illusion was real namely:

1.Sharia Assertion: Started with the declaration of republie secular emphasis, Thisphobia is presented as an alternative to presentation. As a result of secularism, democracy was a precondition.

But the process has entered modern look at all the muslim countries, the reverse process of arelationship it is possible to see. As wellas modernist because of secularizm is as authorition direction. Presentation to the outside of this phobian is always been religious.

2.Communism: Expectations were out of the class can not be relaized that is a reaction. All layers of society the social elite, has to have rights was prompt. This remained as a social problem.

3.Liberalizm: Statist system has been put to the individual and social enter prenounship is to renove the limits. The level of individual system established with forbidden method. The structure of liberalism has founder less treadmill and more complex. Liberalism, the need fort he development of ethical valves is to increase.

4. Kurdish Problem: Gain legitimacy in the political and cultural fields in difficult. But outside the political representive of Kurdsh nationalist PKK also has difficulty in removing. The political elite made it in Turkey has denied the problem, the geographical limits of incarcaretien, and external forces accused of terrorism was seen with the equivalent rank to have skill. Problem has been adressed atthe ethical level.

Keywords: Phobia, Sharia, communism, Kurdish, liberalism.

Giriş:

Cumhuriyetin ilanından hemen sonra "şeriat" azılı, "komünizm" ise bunun gölgesinde hissedilen ikinci düşman olarak belirlenmiştir. Her ne kadar bunları dengede tutmak için "liberal" çıkışlar yapılsa dahi başarı addedilememiş ve son olarak ortaya "Kürt sorunu" çıkartılmıştır. Bu sorunlar, her darbe ve muhtıraların gerekçesi olarak sunulmaya devem ettirilmiştir.

Devlet seçkinleri, iktidarlarının siyasal seçkinler tarafından zedelendiğini gördükleri anda gerekli girişimlerde bulunarak imtiyazlarını kaybetmek istemediklerini pratikte yaşatmışlardır. Çünkü her zaman son söz bizdedir demişlerdir. Bunun içinde darbe yapmaktan çekinmemişlerdir. Ama gerekçe olarak da kurucu ilkeleri siyasi elitlere hatırlatmak zorundayız demişlerdir. Yapılan darbeler içinde her seferinde iki neden gerekçe olarak gösterilmiştir: Birincisi, iktidarı yeniden tesis etmek, ikincisi ise başarısız olan siyasi elitleri cezalandırmak ve bu cezalandırmayı da gelenek haline getirmek. Böylece cumhuriyetçi elit kesimin istediği resmi, mutlak ve monolitik karakter arz eden Türk kimliği yaşama garantisi kazanmıştır. İkinci olarak da "Kemalist devlet aklı"nın hegemonyası siyaseti belirlemede etkili olmuştur.

12 Eylül 1980 askeri hareketini yapan ve yönetime el koyanlar, ezberi bozmayarak mevcut düşmanları sayıklamaya devam etmişlerdir. Bu durum bir oyun olarak oynandığı için 28 Şubat 1997 tarihinde ise aktörler mevcut düşmanlarını "ebedi düşman" olarak tanımlamış ve

onlarla mücadele "bin yıl sürecektir" şeklinde formüle etmişlerdir. Oysa bunlar başından beri sorundu ama belirlenimleri "sosyal yanılgı" olarak sunuldu. Çünkü bunlarla Türkiye aldatıldı ve gerçek sorunları ile yüz yüze bırakılmak istenmedi. Bu dört yanılgının birbirini izleme süreci şöyleydi:

1.Şeriatçılık: Türkiye'de önce modern bir devlet kurulmuş ve sonra bu modern devlete tabi bir nüfus yaratılmaya çalışılmıştır. Devletin sadık kulları olarak da evvela pagan ve Türk olmak kabul görmüş, Sünnilik ise dışarıda bırakılmıştır. Orta Asya'daki geçmişe, Şaman köklere atıfta bulunan yalın, tarihsel bir din üzerinden ilişki kurulmuştur. Fakat fiili durum farklıydı, çünkü bu ülkede çoğunluk aslında Sünni'ydi. Bunun üzerine seçkinler (elitler), devlet ulus projesini Sünnileştirdiler, Sünniliği de kurumsallaştırdılar.

İslam dininin ve onun ifadesi olan şeriatın, iki dünyaya hitap ettiğini fark eden cumhuriyet seçkinleri, bu gerçeği bildikleri için gördükleri her yerde dini yani İslam'ı devre dışı bırakmışlar, bunu da yeni bir kimlik yaratmak için yapmışlardır. Aksi takdirde bu yeni kimlik oluşumu tehlikeye girebilirdi. Yapılanların özeti belki de Tocqueville'in ifade ettiği gibi seçkinler için yaşamın amacında bir değişiklik yapmak, dinin hem devletten ve hem de ruhlardan çıkarılmasıyla mümkün olabilirdi. Göle'nin ifadesiyle "pozitivist elitler"(Özcan, 2002: 66) yani "cumhuriyet elitleri", Fransız İhtilali'nin belirleyici unsuru olan dinsizliği kendileri için yaşama garantisi olarak görmüşlerdir. Bu nedenle tacı, tahtıyla beraber bir tarafa bırakılan İslam'ın yerine yeni bir din ikame edilmiştir. Ama tanrısız, tapınmasız ve öteki dünyasız. Yani eksik bir din (Aktar,1993: 72).

Türkiye'de pozitivizm, beraberinde laikleşme getirmiştir. Ama bu laikleşme, tanrılı dinin yerine tanrısız bir beşeriyet dini ikame etmiştir. Nietzche'nin Tanrı öldü döngüsü birazda insan ruhunun özgür oluşu ile ilgilidir. Bunun altında yatan faktör ise insanın kendi tarihini ve kendi ruhunu putlaştırma istemidir. Ayrıca Tanrı'nın ölümü aynı zamanda yeni putun veya putların doğmasının habercisidir. Modernlik fikri, toplumun merkezindeki Tanrı'nın yerine bilimi koyarak, dinsel inançlara, -en iyi olasılıkla- ancak özel yaşam dahilinde bir yer bırakır (Touraine, 1992: 24).

Dinin bırakmış olduğu boşluğu Batı'da bürokrasi doldurmuştur. Çünkü bu beşeriyet dininin mayasında bilim vardı ve sonuç itibariyle götüreceği yer laikçilikti. Türkiye'nin kuruluşunda görev yapan seçkinci elit de laikçiydi. Laikçilik için laiklik bir araç olarak kullanılmıştır.

J.Habermas, Batı laikliğinin uzun zamandır nihilizm ürettiğini, nihilizmin Batı-dışı

toplumlara sekülerleşmenin-seküleştirmenin desteğinde empoze edildiği yolunda güçlü bir kanaat olduğunu ve buna mutlaka bir çare bulunması gerektiğini söyler.

Yapılan şapka ile kılık kıyafet devrimi, takvim ve latin alfabesinin kabulü, soyadı kanunu, ezanın Türkçe okutulması, batı müziği gibi sembol girişimler hep laikçiliğin pratik hayata yönelik vurgulamaları olmuştur. Böylece ortaya çıkan gelenek, geçmişle olan sürekliliğini sağlayamamış, yerini geçmişi ile bir kopuş yaşamaya itmiştir. Zaten "Modernlik, karşı-gelenektir, sözleşmelerin, görenek ve inançların devrilmesi, tikelliklerden çıkılarak evrenselliğe girme ya da doğal durumdan sıyrılıp akıl çağına adım atmadır" (Touraine, 1992: 228).

Politik İslam'ın gelenek düşmanlığı, Kemalist proje ile örtüşme halinde bu da bize ait bir modernliği imkânsız hale getirmektedir. Zaten Kemalizm, muasır medeniyete ulaşmak için "yerel kültür"ü ve onun temsilcisi olan geleneği kendisi için her zaman bir engel olarak görmüştür. Kemalizm için gelenek kadar İslam dini de tehlikeli addedilmiştir. Çünkü modernleşme, Batılılaşma anlamına geliyordu. İslam, bu medeniyet seviyesine ulaşmada engel olarak görüldüğü için devre dışı edilmiştir. Çünkü bu dinin geleneği, değerleri ve normları Kemalizm'in vurgusunu yaptığı modern ulus devlet mantığına aykırıydı. Siyasal bir tehdit olarak kabul edilen İslam, seküler devletin denetimi altına alınmıştır.

Sekülarizasyon(dünyevileştirme), dinin sosyal yapıdaki otorite ve geçerliliğini yitirmesi, doğaüstü olayların tabi ve dünyevi olaylarmış gibi algılanması, insan aklının dini ve metafizik bağlardan kurtulması ve dinin bir vicdan meselesi haline gelmesidir. Sekülerizm ise din gibi mutlak önem arz eden kendi tarihi amacına uygun kapalı bir dünya görüşü ve mutlak değerler dizgesinin savunuculuğunu yapan bir "ideoloji"dir. Bu ideoloji (sekülerizm) doğanın büyüsünü bozmasına ve siyasetin kutsallığını kaldırmasına rağmen, değerlerin kutsallaştırmasını yok etmez tam aksine bu değerlerin kabul edilmesini ister. Bununla yapmak istediği kendi değerlerinin kabulünü sağlamaktır. Sekülerizasyon ise bütün değerleri görecelileştirir ve insana batılı manada istediği özgürlüğü sunar. Çünkü sekülerizasyonda insan evrimi ve buna dayalı içsel güç bulunur. Tarihi süreç içinde ilkellikten başlayan toplumsal hayat kent yaşamına doğru ilerleme evrimi yaşar. Her zaman devlet ideolojisi olması istenilen ise "sekülerizm" olmuştur. Çünkü sekülerizasyonun kökeni İncil'in getirdiği inançta değil ona batılı adamın kaybettirdiği muhtevadadır. Bunun da en büyük kanıtlarından biri Hristiyanlığın doğum yerini Kudüs'ten Roma'ya taşıyarak orijinalini değiştirmesidir. Bu bir anlamda Hristiyanlığın Batılılaşmasıdır ve bunun ikinci bir örneği yoktur. Ortaya çıkan

sonuç şudur: iki tane Hristiyanlık vardır. Birincisi, Kur'an-ın ifade ettiği ve Müslümanların bakış açısına göre ifade edilen Hristiyanlık diğeri ise Batılının kendi algılamalarına göre dizayn ettiği Hristiyanlık (Attas, 1995: 47).

Auguste Comte'nin toplumsal devinimi teolojik, metafizik ve pozitivist forma tabi tutan döngüsü bilime geçişin müjdesidir. Aynı şekilde "hakikat yoktur" diyen Nietzsche'nin "Tanrı öldü" nidasının Batı'da uzayıp giden yankıları "Hristiyanlık öldü" diyen Neo-modernistlerin özlemidir. Bu şuursuz irtidat (dinden dönmek veya dinden dönen kişi) her zaman antiteistlerin istemi olmuştur. Yapılanların özeti şudur: Hristiyanların İncil okuma biçimine yeni bir form kazandırılıyordu. Yani hermonitiye dayalı dogma değişikliği.

Cumhuriyetin seçkinci elitinin bütün bu çabaları sonuç itibariyle yukarıdakine benzer tarihsiz ve belleksizliğe dayalı modern görüntülü bir toplumdu. Bunun içinde marjinalleştirilmiş Müslüman kimliği görmek zor olmamıştır. Ama bu projenin diyalektik dönüşümü kendini hemen belli ettirmiştir. Çünkü kendi içinde panzehrini de ihtiva ediyordu. Daha açıkçası bu proje, merkez ve taşra kültürlerini birbirinden ayırmış ve aralarındaki mekânsal mesafeyi azaltmıştır. Taşradan şehirlere yapılan göçler Kemalizm ile siyasal İslam'ın sürtüşmesine neden olduğu için "siyasal İslam, bizzat Kemalizm'in kendi iç dinamiklerinden türemiştir".(Kadıoğlu, 1999: 32)

Cumhuriyet seçkinleri, İslam'a dayalı bir devlet yapısı ve buna dayalı örgütlenme biçimini hiçbir zaman kabul etmediler. Onların idealini kurdukları devlet; bilim, modern eğitim, rasyonellik ve laiklik gibi nosyonlar üzerinde inşa edilecekti. Türkiye ancak bu nosyonlar üzerinden çağdaş uygarlığı yakalayabilirdi. Çünkü onlara göre bütün dünyada herkes için geçerli olan bir tek proje vardı. Bu nedenle Atatürk'ün Nutuk'una ve tabi ki bu kutsal değerleri korumakla görevli otoriteye sadık kalmaları ısrarla istenmiştir (Bozaslan, 2001: 145).

Reşat Nuri'nin Çalıkuşu romanındaki Feride prototipi, Anadolu'ya giderek halkı bilimin ve aklın ışığıyla aydınlatmaya ve adam etmeye adayan seküler bir ışıktı. Çünkü Tanrı'nın ışığı gerçek ışık değildi. Çalıkuşu, ilericiydi. İnsanlar ikiye ayrılmıştı: İlericiler ve gericiler olarak. İşte bu savaş, bu gericilere karşı yapılacaktı. Feride, o güne kadar bilinen otantik halk mürşitlerine meydan okumuş ve savaş ilan etmiştir. Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, söylemi bu şekilde doğmuştur.

Cumhuriyetçi elitin kurmuş olduğu din toplumu; ulusallaştırıcı, sekülerleştirici ve kendisinden önceki kültür ve medeniyeti inkâr edici bir yapı üzerine kurulmuştur. Bu da Anadolu'da bilinen İslam değildi. Dinin aşkın yönü tamamen kırpılmıştı. Örneğin toplum, "yatır"lardan uzaklaştırılmış ama anıtlaştırılmış "kabir"lere yönlendirilmiştir. "Eren"lerden yardım beklemekten uzaklaştırılmış "gazi"lerden yardım beklemeye zorlanmıştır.

Cumhuriyeti ilan edenler kendi "pagan" kültürlerine dönüş yaptılar. Başka türlü dinden kurtulamazlardı. Yere göğe sığdıramayacakları putları olmalıydı. Tanrı Dağı kadar Türk söylemi, nevruz törenlerindeki çekiçle örs dövmeleri ve Ergenekon bu paganizmin sonuçlarıydı. Hegemonik bir söylev oluşturma dileği, Kemalizm'i "zorunlu bir konsensus" olarak kendini empoze etti (Copeaux, 2000: 89).

Bu fobinin dışa tanıtımı her zaman "dinsel" olmuştur.

2.Komünizm: Hakikatte kısa süreli bir denemenin dışında belki de komünizm olmamıştır. SSCB'nin evvela Çin, sonra ABD ve başka ülkelerle çatışması sonuçta yıkılmasına neden olmuştur. Yani 1989 yılından itibaren Berlin Duvarı'nın yıkılması, SSCB'nin dağılmasıyla beraber komünizm, tehlike arz etmekten çıkmıştır. Çünkü yapılanlar bu sistemin dünya sahnesinden çekilmesinin pratikteki ilk habercisiydi. Komünizmin yerini kapitalizm almış ve komünistlerin de bir kısmı "kapitalist" olmuştur. Ama Türkiye'de sistem için komünizm ve savunucusu olan komünistler tehlike arz etmeye devam etmiştir. Ama kapitalizm için bunlar geçerli değildi. Sonuçta komünizm yıkılmıştı ve bu yıkılış konusunda şu değişik görüşler ileri sürülmüştür:

1.Komünizmin temelinin yanılgılar üzerine kurulmuş bulunması. İnsanı maddeden ibaret saymak gibi büyük bir yanılgının içine girişi ve özel mülkiyete karşı duruşu kendisi için mantıklı bir haslet değildi.

2.Komünizmin bilimsel realitelere zıt unsurlar ihtiva etmesidir. Örneğin bireyi yok sayması ve serbest piyasa modelini kabul etmemesi.

3.Dini, afyon gibi görmesi ve kitleleri uyuşturan bir faktör olarak algılaması büyük yanılgılarının devamı olmuştur. Sonuçta komünizm, ideolojisini ateizme bağlamış ve insanların dinlerini öğrenmelerine müsaade etmemiştir.

Bütün hadiseleri alt yapı ve buna dayalı ekonomik düzene bağlaması, belki de bu ideolojinin doğuşu ile beraber yok oluşunu meydana getirmişti. Ayrıca muhtemelen İngiltere'de

yapılacağı düşünülen ama tüm tahminleri yanıltan ve sonuçta da Rusya'da gerçekleştirilen 1917 Bolşevik İhtilali'nin yansımaları anlaşılan odur ki çok derin olmuştur. Bununda en büyük göstergelerinden biri Lenin'in, proletaryanın gerçek iktidarı elde edinceye kadar vekâleten komünist partide olmasını istemesiydi.

Cumhuriyetin ilanından 1980'li yıllara kadar sistemin ve başka kesimlerin asıl korkusu; Bolşevik İhtilal yansımalarının Türkiye'de etkili olacağı bunun sonucunda da cumhuriyet rejiminin yok olacağı korkusuydu. Oysa 1917 yılında yapılan devrim ancak 26 Aralık 1991 yılına kadar yaşayabilmişti. Çünkü bu SSCB'nin resmen dağıldığı tarihti. Aradan geçen süre 74 yıldı ve bu süre, Sovyetler Birliği'nde bütün zorlamalara rağmen monolitik bir yapı meydana getirememişti. Buna rağmen Türkiye'de komünizme, 1980 yılına kadar sistem ve bireylerin çoğu öcü gibi bakmış hatta insanların bir kısmını "komünistlikle" suçlamak marifet addedilmiştir. Bunun içinde tüketilen süre 63 yıl olmuştur. Fakat bu kesimler komünistlerin hatalarından habersizdiler. Örneğin komünistler, yöntemde hata yapmışlardı ve hiç gerek yokken binlerce kişi bu bedeli hayatı ile ödemiştir. Türkiyeli komünistlerin öncüleri olan Stalin, Rusya'da; Mao, Çin'de; Enver Hoca Arnavutluk'ta; Çavuşeskolar, Romanya'da yanlışlıklar yapmışlardır. Sonuçta komünistlik, bireylerin bilinç dünyasında "kan ve gözyaşı," anlam dünyasında ise "kızıl"lık olarak tanımlanmıştır.

10 Mart 1985 yılında ise Mikhael Gorbaçov, Sovyetler Birliği'nin son devlet başkanı olmuştur. Ocak 1987 yılında başlattığı "glasnost" (açıklık) ve "prestroika" (yeniden yapılanma) hareketleri de yıkılmakta olan bu sistemi yaşatmak konusunda başarılı olamamıştır. Gorbaçov şunu yapmak istiyordu: Evvele ABD sonra da batının sanayileşmiş ülkelerine karşı Sovyetler Birliği'nde bir takım reformlar yapmak ve batılı ülkelerin sürdürdüğü ekonomik yarışa girmekti. Ama tüm bunları yaparken de gücünü komünizmden almaktı. Gorbaçov, bunları yapmakla Sovyetler Birliği'ni, 21 yy.la hazırlamak, ekonomisini düzeltmek ve gerekli olan batı teknolojisinden faydalanmak istiyordu. Glasnost ve prestroika bunun için Sovyetler Birliği'nde hayata geçirilmişti. Bununla Sovyet modelinin özü olan komünist sistemi, bütün kesimlerin ihtiyaçlarına cevap verecek duruma getirmek ve komünist partisi ile de kitleleri yönetimin içine çekmekti. Gorbaçov, özgür bırakılırsa Doğu Avrupa ülkelerinin de aynı yolu izleyeceklerini, silahsızlanma için büyük harcamaların yapılacağını ve ordunun çağdaş hale gelebileceğini düşünüyordu (Ülman, 1994: 33).

Aynı zamanda Gorbaçov'a göre prestroika; "Durgunluk sürecini aşmak, frenleme mekanizmasını kırmak; sosyal ve ekonomik ilerlemeyi hızlandıracak yetenekli bir sistem

kurmak ve ona daha büyük bir dinamizm vermek"(Sertel, 1999: 40) anlamına geliyordu. Ama Gorbaçov, üç düşmanı aşamadı. Bunlar; yolsuzluk, bürokrasi ve gelişen Rus milliyetçiliğiydi. Sonuçta bunlar yetmemiş ve SSCB'nin yıkılması süreci başlamıştı. Tüm bunlar da insanlığın komünist rejimden ve komünistlerden korkmasının ne kadar yersiz olduğu sonucunu doğurmuştur. Ancak 74 yıl dayanabilen model miadını tamamlamıştır. Bu modelin dayandığı komünizm sistemi çökmüş ve etrafındaki federatif cumhuriyetler ise dağılmıştır. Bunu da ekonomik, kültürel ve sosyal sorunlar izlemiştir. Oysa sistem, komünistlerle bazı konularda anlaşabilirdi:

Birincisi, sistem ve komünistlerin söylemleri milli ve lokal düzeydeydi. Bunlar da 20.yy'da savunulmaması gereken yanılgılardı.

İkincisi, komünizm savunduğu ekonomik yaklaşımlarıyla; çözüm bekleyen işsizliğe, artırılamayan üretime ve komünist ülkelerin diğer ekonomik sorunlarına bilimsel tezler ileri sürememiştir.

Üçüncüsü, Türkiye'de sistemin amacı "ateist" bir toplum olmazsa bile "deist" bir toplum kurma özlemidir. Çünkü Türkiye'de çok sayıda komünist ve sistem mensubu, "ateizm" ve "deizm"de birleşirler.

Türk komünistlerinin, Türkiye'de reorganizasyon yapmak gibi bir alışkanlıklarının dışında sistemle çatışan bir tarafları da yoktu. Buna rağmen sistem, Türk komünistlerini düşman kabul etmiş, ıslah edebilmek için hiçbir çaba sarf etmemiştir. Nitekim 12 Eylül 1980 ihtilali, komünistleri daha da cezalandırmıştır. Çünkü dernekleri, partileri ve yayın organları kapatıldığı gibi komünistlikle suçlanan üniversite hocaları ile diğer siyasal örgütlere mensup hocalar çıkarılan 1402 sayılı yasayla tasfiye edilmişlerdir.

Bu durum, cumhuriyetin ilanından beri "sosyal" bir sorun olarak kalmıştır.

3.Liberalizm: Evrensel geçerliliği olan değerlerin Türkiye'de kök salabilmesi için mutlaka yerli kaynaklarla irtibatlandırılması gerekir. Bu durum sosyolojik bir gerçektir. Eğer bu değerlerin Türkiye'de sosyolojik bir tabanı olmazsa bunları hayata aktarmak hususunda sarf edilecek çaba meyvesini veremeyecektir. Örneğin bu değerlerin Türkiye'de İslam ile irtibatlandırılması gerekir. Çünkü İslam, sadece din değil dini kapsayıcı mahiyette bir de kültürdür. Bu nedenle piyasa ekonomisinin, demokrasinin ve sosyal hayatın her katmanı bir şekilde İslam'la irtibatlandırılması gerekir.

Osmanlı Devleti'nin kendine ait siyasi, iktisadi, kültürel ve entelektüel birikimi vardı ve bunu cumhuriyet rejimine miras olarak bırakmıştır. Cumhuriyet rejimi bu miras üzerinde kurulmuştur. Bu gerçeği ontolojik olarak inkâr etmek imkânsızdır. Çünkü gerek toplumlar ve gerekse de bireyler yaşamlarının evvelini isteseler dahi inkâr edemezler. İstedikleri hayatı, istedikleri yerde sıfırdan başlatamazlar.

Türkiye Cumhuriyeti'nin geçmişin mirasını inkâr etmesi imkânsızdır. Bunun için eskinin tarz, düşünce ve özellikleri yeniyi de yansıtmaktadır. Çünkü yeni rejim ve egemen sınıf, eskiyi büyük ölçüde sürdürmüştür. Kültür, gelenek ve alışkanlıklar her zaman süreklilik taşırlar. Bu nedenle bu alanlarda devrim veya ihtilal yapılamaz (Yayla, 2008: 23).

Cumhuriyetin ilanından sonra oluşan karmaşık yapı, İslami siyasal kimliğin oluşumuna katkıda bulunmuştur:

1.Laikçi ve devlet merkezli seçkinlerin, geleneksel topluma yeterince nüfuz edememeleri ve toplumu dönüşüme tabi tutamamaları,

2.Kırsal kesimde yaşayanlar için alternatif bir değerler sistemi ve toplumsal hayat geliştirememeleri,

3.Kürt ve Alevi kimliklerinin bastırılması sonucu sosyal problemlerin daha da büyümesi.

Bugün gelinen noktaya bakıldığı zaman şu görülmektedir. İslami hareketler kendilerine ait orta sınıflarını, ahlaki yapılanmalarını ve bunların çağdaşlıkla uyumlarını oluşturmuş bulunmaktadırlar. Bu durum sonuç itibariyle İslam'ı ve buna dayalı hukuk sistemini hakim kılmaktan ziyade kamusal alanda yeni kimlikler ve buna dayalı sesler inşa etmektedir.

Arkadan gelen İslami sosyal gruplar bu boşlukları geçerli olan bir takım sosyal ve ahlaki paradigmaları ortaya koyarak başardılar. Bunun sonucunda Anadolu orta sınıfı ortaya çıkmaya başladı. 1980 yılından itibaren siyasal ve ekonomik liberalleşmeye gitmek biraz da bu yüzdendi. Bu da dışlanan sosyal grupların sisteme dahil olmasına neden olmuştur.

Özal'ın ekonomik politikalarından beslenen evvela küçük ve orta ölçekli olan sonra "Anadolu kaplanları" olarak bilinen girişimci kesim bazı kentlerin "küreselleşmesinde" önemli roller oynamışlardır. Özal, bununla TÜSİAD'ın oligarşik kapitalizmini yıkmıştır. Onun karşısına dikilen MÜSİAD ve TUSKON gibi kuruluşların meydana getirdiği Anadolu kaplanları oligarşik kapitalizm karşısında piyasa rekabetinin kurumsallaşmasını tercih etmişlerdir. Çünkü Anadolu kaplanlarının kurduğu işletmeler daha az katı, çalışanlar ve yönetim

arasındaki bağlantı daha kişiseldir. Başarının merkezinde sosyal güven, dayanışma ve sadakat gelmektedir. Cemaat bağlarının üretimine dayalı ortak kültür, dini ağlar ve benzeri hasletler anlaşmazlıkları azaltmakta ve ekonomik faaliyetleri hızlandırmaktadır (Yavuz, 2005: 125).

Türkiye bir taraftan ekonomik açıdan büyürken, siyasal açıdan liberalleşmiş diğer yandan da seslerini duyurmak isteyen İslami grupların var oluş gerçeği ile karşı karşıya kalmıştır. Türkiye bir anda bu üç paradoksu birlikte yaşamaktadır.

Bütün dünyada genel manada kaybeden solun yerine neo-liberalizmin ana ilkeleri olan siyasette merkez hakimiyeti, pragmatizm, ılımlılık, depolitizasyon, sosyal ve ekonomik reformlar ile piyasa ekonomisine dayalı kapitalizm kabul görüyor.(Cizre, 1999: 29)

1980 sonrası Türkiye'de neo-liberal fikirler siyasal demokrasi ve ekonomik liberalleşmenin arkasındaki itici güç olmuştur. Bunun sonucunda merkez sağ partiler neo-liberalizmin gündemini benimsemiş ve Türk sağı adına tarihi sonuçlar elde etmişlerdir.

Liberalizmin gelişmesi "etik" değerlere duyulan ihtiyaçların artmasıdır (Göle, 2002: 57).

4.Kürt Sorunu: Kadim Kürt sorunu Türkiye için cumhuriyetin ilanıyla başlamıştır. Türkiye topraklarında Türklerden başka hiçbir etnik unsur yoktur denilmiştir. Bu sorunun çözülememesi "zihniyet haritası" ile ilgilidir. Haritamız şunları göstermektedir.

1930 yılında CHP'li Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt, İzmir'in Ödemiş ilçesinde yapmış olduğu konuşmada şunları söylemektedir: "Biz Türkiye denilen dünyanın en hür ülkesinde yaşıyoruz. Mebusunuz, inançlarından samimiyetle bahsetmek için buradan daha müsait bir ortam bulamazdı. Onun için hislerimi saklamayacağım. Türk, bu ülkenin yegâne efendisidir, yegâne sahibidir. Saf Türk soyundan olmayanların bu memlekette bir tek hakları vardır; hizmetçi olma hakkı, köle olma hakkı. Dost, düşman ve hatta dağlar, bu hakikati böyle bilsin."(19 Eylül 1930, Hâkimiyeti Milliye).

Buna benzer başka yaklaşımlarda vardır. Örneğin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, herhangi birini Kürt diye nitelendiren insanın suratına tükürülmesini istiyordu (Chaliand, 1980:12).

Süreyya Özgeevren'de hatıralarında Şeyh Sait isyanından sonra yapılan sorgulamada 20–25 yaşlarında Türkçe bilmeyen bir Kürt gencini sanık olarak getirdiler. Hâkimler birbirlerine baktılar ve dediler ki: "Hem vakit yok hem de zaten Türkçe bilmeyen insandan bu memlekete hayır da gelmez, bunu idam edelim. O genci idam ettik şimdi rüyalarıma giriyor, vicdan azabı

çekiyorum"(Kürt S. N. Çöz.,1996: 75) demektedir. Cumhuriyet tarihi birazda bu şekilde insanların idam sehpalarında sallandırmaları tarihidir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi(DGM) eski Başsavcısı Nusret Demiral'ın, "Goldi" isimli köpeği öldüğü zaman; Demiral, çok sevdiği Goldi'si için şiir yazmış ve göz yaşı dökmüştür. Sonra köpeğinin öldüğünü kabul etmiş ve hayvanat bahçesine heykelinin dikilmesine razı olmuştur. O aralar DEP milletvekili Sedat Yurttaş, "Köpeğinize gösterdiğiniz özverinin birazını da DEP'li milletvekillerine gösterin" anlamına gelecek bir mesajı Demiral'a yollamıştı. Demiral'ın, Yurttaş'a cevabı ilginçti: "DEP'liler köpek bile değil ki özveri göstereyim. Onlar devlete karşı suç işlemişlerdir ve acınacak tarafları yoktur" diyordu. Demiral, köpeğine verdiği değeri DEP'lilere vermemiş, onları mahkûm etmiş hatta bu milletvekillerinden bazıları 2 Mart 1994 tarihinde meclis bahçesinde alışılmışın dışında başka bir tarzda cezaevine gönderilmişlerdir. Aynı savcı emekli olduktan sonra MHP'ye geçmiş, böylece iç dünyasında saklamış olduğu gönül bağını pratikte icra etmiştir. Daha sonra ise ezanın Türkçe okunmasını savunduğu için MHP'den de olaylı bir şekilde ayrılmak zorunda kalmıştır.

Salınan bu korku Kürtlerin her zaman kabusu olmuştur. Oluşan korkuyu yenmenin tek yolu ise dağın ardına bakmak olmuştur. Çünkü orada ortak yaralar gizliydi. O dağ, her zaman benzer korkuların, benzer kırılmaların yatağı olmuştur. Buna dağın eklediği travmaları da unutmamak gerekir (Matur, 2011: 53).

Kuzey Irak'ta yaşayanlara Kürt değil de "Peşmerge" demeyi Türk medyası öğretti. Meydanın bu tutumuna "Peşmergecilik" denilebilir. Türk medyasının bu tanımlaması antagonizmalardan kaynaklanan bir agnoztizmdir Bununla da Kürtler, "Peşmergeler"den ayrı tutulmak istenmiştir. Türkiye her seferinde Irak Türkmenlerini kardeş kabul ederken Kuzey Iraklı Kürtleri, "Kuzey Iraklı" ya da "Peşmerge" olarak tanımlamakta ve Türkiye'deki Türkler ile Kürtler kardeştir demektedir. Diğer yanda Türkiye'deki Türkler ile Kuzey Irak'taki Türkmenleri de kardeş kabul ederken, Türkiye'deki Kürtler ile Kuzey Irak'taki Kürtleri ise kardeş kabul etmemektedir. Bu durum, izahı zor bir mantıktır.

12 Ağustos 1950 yılında Bulgaristan 250 bin Türk'ü sınır dışı etmiştir. Kenan Evren de 1980 yılında Afganistan'dan binlerce Kırgız, Afgan ve Türkmen grupları, Kürtlerin çoğunlukla oturdukları Van ve Diyarbakır illerine yerleştirmiştir. Tüm Türkiye bu Afganlıları, Kırgızları ve Türkmen grupları bağrına basmıştır. Daha sonraları 1986 yılında Turgut Özal'ın başbakanlığı döneminde de Balkanlardan Türkiye'ye binlerce soydaş iltica etmiştir. Özellikle

Jivkov'un zulmünden dolayı Bulgaristan'dan Türkiye'ye iltica eden soydaşlara bütün kapılar açılmış ve bunların Türkiye toplumuyla entegrasyonlarının sağlanmasına çalışılmıştır.

1988 yılında ise Türkiye ve İran'a, Saddam Hüseyin tarafından göçe zorlanan yüzbinlerce Peşmerge gelmiştir. Ama bu Peşmergelerin, Türkiye'de bulunan Kürtlerle akrabalıkları yok kabul edilmiştir. Muş'ta mecburi iskâna tabi tutulmuşlar ve etrafları dikenli tellerle çevrilmiştir. Bunların gelişleri geçici bir geliş kabul edilmiş ve bir müddet sonra da geldikleri yere geri dönmeleri dolaylı yoldan söylenmiştir. Zaten bir müddet sonra da geldikleri yere bir şekilde gönderildiler. Oysa gönderilen bu "Peşmergeler" Türkiyeli Kürtlerin ve Türklerin kardeşleriydi ve en önemlisi her seferinde de Türklerin ve Kürtlerin kardeş oldukları söylenilirdi. Bu yapılanlar Türklerin ve Kürtlerin kardeşliğini bozucu mahiyeteydi. En önemlisi hukukun teminat altına alamadığı hakların "sözde haklar" olarak kalacağı ve ahlaki bir söylemin dışında anlam ifade edemeyeceği gerçeğiydi. Sonuçlarına bakılırsa;

1.Türkiye'deki Türkler ile Kürtler kardeştir denilir,

2.Türkiye'deki Türkler ve Kürtler; Irak, Suriye, İran, Azerbaycan ve diğer ülkelerde yaşayan Türklerle de kardeş kabul edilir,

3.Türkiye'de yaşayan Kürtler; Irak, Suriye, İran, Azerbaycan ve diğer ülkelerde yaşayan Kürtlerle kardeş kabul edilmemektedir.

Türkiye'deki Kürtlere, "Kürt;" Irak'takilere "Peşmerge" ve diğer ülkelerde bulunan Kürtlere ise "Kürt kökenliler" veya "Kürt halkı" denilmektedir. Bu mantık doğru değildir ve anlaşılması son derece güçtür. Türkiye, sınırlarının içinde bulunan Türkleri ve Kürtleri kardeş kabul ettiği gibi sınırların dışında bulunan ve her ne adla olursa olsun bütün Türkleri ve Kürtleri de kardeş kabul etmelidir, doğrusu da budur. Eğer Türkiye'nin sınırları içinde yaşayan Kürtler; Türk ise Irak, İran, Suriye ve diğer ülkelerde yaşayan Kürtlerde Türk'tür. Türkiye'nin dışında bulunan Türklere duyulan hassasiyet Türkiye'nin dışında bulunan Kürtlere de duyulmalıdır.

Bunun bir başka versiyonunu da Genel Kurmay eski Başkanları'ndan Necip Toruntay'ın anılarında okumak mümkündür. İfadeler aynen şöyledir: "1991 yılında Körfez Harekatı'ndan sonra Saddam'ın baskısı ile kuzeye kaçan yüz binlerce "Kürt halkının…" aynı sayfada benzeri başka bir davranış 1989 yılında yine süratle alınan bir kararla "Bulgaristan'daki soydaşlarımızın…" (Toruntay, 1994: 98). İfadeye dikkat edilirse Kürtler için "Kürt halkı," Bulgaristan Türkleri için "soydaşlarımız" tabiri Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bir zamanlar en

üst düzey yetkilisi tarafından ifade edilmesi anlamlı olsa gerekir. Bu belki de tarih boyunca askerimizin anlam dünyasında Kürtlere karşı anlamlandırdığı kültürün gizemli ifadesidir. Oysa bu gizemliliğin doğru ifade ediliş tarzı "Kürt kardeşlerimiz" şeklinde olması gerekmez miydi?

Aynı zihniyet haritası dindar kesimde de bulunmaktadır. Örneğin terör için eskiden beri Doğu ve Güneydoğu'da görevlendirilen kişilerin dindar olması ve Doğuyu ayakta tutacak gücün din unsuru (Akgündüz, 1996: 83) olacağı yönündeki yaklaşımlar artık doğru değildir. Kürtler, Kemalist batılılaşma ideolojisinden en az etkilenen buna mukabil dini hassasiyetlerinden dolayı da resmi ideolojinin sunumlarına en büyük tepkiyi gösteren kesim olmuşlardır. Şeyh Said isyanı başta olmak üzere başlatılan bütün isyanlar etnik talepler olmakla beraber dini hassasiyetlerden duyulan kaygıların sonuçlarıdır.

Sözü edilen iki bölgede İslami inanç güçlü bir şekilde yaşanmaktadır. "Geleneksellik" ve "muhafazakârlık" düzeyi Türkiye'de bulunan diğer bölgelere göre daha yüksek (Bruinessen, 1995: 17-47) olmasına rağmen Doğu ve Güneydoğu, genelde ise Türkiye için "din birliği" ya da "İslam kardeşliği" bir tutkal olmaktan çıkmıştır. Bunun da asıl nedeni devletin inşa ettiği "resmi İslam"ın birleştirici vasfını yitirmesidir.

İslamcı kesimin Kürt sorununa yönelik geliştirdikleri dil, "siyasi" olmaktan ziyade "ahlaki" söyleme dayanan bir dildir. Aynı hatayı Kemalizm'e yönelik eleştirilerini "değerler" ve "normlar" üzerinde yaparak da göstermektedirler. Oysa bölgede yüzyıllardan beri yaşatılan çalkantılar, yoksulluk ve sivil savaşın nedenleri doğru bir şekilde tahlil edilmelidir. İkincisi Kürt sorununun çözümü sadece İslami perspektifle ele alınmamalıdır. Eğer alınırsa bu da Kürt tarihini, Kürt edebiyatını ve Kürtlerin diğer hasletlerini yok eder. Bu da sorunun çözümüne engel teşkil edecek en büyük barikat olur. Oysa İslam'ın asırlara göre değişen bir yüzü ve bunu ciddi manada destekleyen bir karakteri vardır. Kürt sorununun çözümünde İslam'ın bu karakteri yaralanmıştır.

Bu nedenle Kürt sorunu, "etnik" düzlemde kalmıştır. İnsanların "zihniyet haritası" değişmediği müddetçe bu sorun, var olmaya devam edecektir.

Sonuç:

Türkiye için yakın bir tarihe kadar komünizmin tehlike arz edeceğine dair bir belirti gözükmemektedir. Şimdiki iktidar partisinin de muhafazakâr demokrat oluşu ve pratikte yaptıkları eylemleriyle şeriata yönelik vurgu yapmaması şeriatın gündemde olmadığına

işarettir. Liberalizmine gelince onun zaten sistemi yıkıcı mahiyette bir talebi zaten yoktur. Geriye kalan ve önem arz eden sadece Kürt sorunudur.

Türkiye, Kürt sorununu çözememektedir. Bunun iki nedeni çok açıktır. Birincisi, sorun sosyolojiktir. Sosyolojik olan bu sorun, politik ahlakın egemen olduğu bir düzlemde ancak profan dünyanın verileri kullanılarak çözülebilir. Her kesin kan ve gözyaşından söz etmesinin başka açıklamaları olamaz. Kurtuluşun, "ateş Tanrı"sı için belirsiz hedeflere karşı patlatılan binlerce fişeğin öldürdüğü mevtalarda aranması daha başka nasıl açıklanabilir ki? Bu sorun; devletin, devleti meydana getiren "beyaz"ların ve "resmi ideoloji"nin sorunudur. İkincisi ise bu ülkenin "elitler"iyle ilgilidir. Yani asli vazifeleri sorunları çözmek olan elitler, bundan yorgun düşmüş ve kendileri sorun olmuştur. Daha da açıkçası sorunu halk değil de "elitler" olan bir ülke.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu insanının kadim ruhu her zaman Fırat ve Dicle nehirlerinde akıp gider. Bu coğrafyayı biçimlendiren nehirlerin yatakları değiştirilmemelidir. Yapılacak her hamle adil olamaz ve tarihin ruhuna uygun düşmez. Çünkü burada şimdiye kadar yaşatılanlar ticari ilişki değildi, kurgusu yapılan trajik ve dramatik eğlencelerdi.

Kaynaklar:

Akgündüz, Ahmet, Güneydoğu Meselesi ve Çözüm Yolları, Osmanlı Araştırma Vakfı , 2. Baskı, İstanbul, 1996.

Aktar, Cengiz, Türkiye'nin Batılılaştırılması, Ayrıntı, İstanbul, 1993.

Attas, S.Nakib, İslam, Sekülerizm ve Geleceğin Felsefesi, İnsan, İstanbul, 1995.

Bozaslan, Hamit, "La crise comme instrument politique en Turquie", Esprit, n: 1, Paris, 2001.

Bruinessen, Martin Van, Kürdistan Üzerine Yazılar, Ç.: N. Kıraç. B.Peker, L.Keskiner, H.Turansal, S.Somuncuoğlu, L.Kafadar, İletişim, 2.Baskı, İstanbul, 1993.

Copeaux, E., "Le concensus obligatoire". I. Rigoni(koord), Turquie, les mille visages. Politique, religion, femmes, immigration, Syllepse, Paris, 2000.

Chaliand, G., Les Kurdes et le Kurdistan, Maspero, Paris, 1980.

Cizre, Ümit, Muktedirlerin Siyaseti,ç.:Cahide Ekiz, iletişim, İstanbul, 1999.

Göle, Nilüfer, Melez Desenler, Metis, 2.Baskı, İstanbul, 2002.

Kadıoğlu, Ayşe, Cumhuriyet İradesi Demokrasi Muhakemesi, Metis, İstanbul, 1999.

Kürt Sorunu Nasıl Çözülür, Nubihar Yay., 2.Baskı, İstanbul, 1996.

Matur, Bejan, Dağın Ardına Bakmak, Timaş, İstanbul, 2011.

Özcan, Zafer, Nilüfer Göle ile Toplumun Merkezine Yolculuk, Ufuk, İstanbul, 2002.

Ülman, Haluk, Yeni Dünya Düzeni ve Türkiye, Bağlam, 3.Bas., İstanbul, 1994.

Sertel, Yıldız, Savaş Rüzgarı, Belge, 1. Baskı, İstanbul, 1999.

Toruntay, Necip, Orgeneral Toruntay'ın Anıları, Milliyet, 2.Bas., İstanbul, 1994.

Touraine, Alaın, Modernliğin Eleştirisi, Yapı Kredi, Ç.:H. Tufan, İstanbul, 1992.

Yavuz, Hakan, Modernleşen Müslümanlar, çev: Ahmet Yıldız, Kitapyayınevi, 1.bas., İstanbul, 2005.

Yayla, Atilla, Kemalizm Liberal Bir Yaklaşım, Liberte, Ankara, 2008.